

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

Analýza zapojenia verejných, súkromných a občianskych aktérov do práce s mládežou

Autor: Katarína Čavojská, Michaela Besedová, Michal Považan, Ján Marušinec

Názov národného projektu: **PODPORA PARTNERSTVA A DIALÓGU V OBLASTI PARTICIPATÍVNEJ TVORBY VEREJNÝCH POLITÍK**

Predložené dňa: 28.3.2019

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

Analýza zapojenia verejných, súkromných a občianskych aktérov do práce s mládežou

Autor: Katarína Čavojská, Michaela Besedová, Michal Považan, Ján Marušinec

Názov národného projektu: PODPORA PARTNERSTVA A DIALÓGU V OBLASTI PARTICIPATÍVNEJ TVORBY VEREJNÝCH POLITÍK

ITMS: 314011M298

Operačný program: OP Efektívna verejná správa

Pilotný projekt: Participatívna realizácia koncepcie rozvoja práce s mládežou

Zdroj financovania: Európsky sociálny fond

Autor súhlasí so zaradením obsahu výstupu do znalostnej elektronickej databázy ÚSV ROS

Vyhotovené dňa: 28.3.2019

Michal Považan

Ján Marušinec

Rada mládeže Slovenska

Štúrova 3, 811 02 Bratislava

2019

Opis Národného projektu Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík

Pilotná schéma participatívnej tvorby verejných politík

Pilotná schéma participatívnej tvorby verejných politík predstavuje praktickú časť projektu. Zastrešuje dvanásť pilotných projektov, ktoré testujú rôzne participačné scenáre a nástroje zapojenia verejnosti do tvorby verejných politík na štyroch úrovniach (národná, regionálna, mikroregionálna, lokálna). Zameranie verejných politík predstavuje témy ako sociálna inklúzia, otvorené dáta, udržateľná mobilita, deti a mládež, medziobecná spolupráca, využívanie verejných priestorov, odpadové hospodárstvo, environmentálna výchova a vzdelávanie. Projekty boli do pilotnej schémy vybrané na základe samostatnej výzvy k predkladaniu projektov ÚSV ROS, realizovanej v Novembri 2015. Na základe dvanástich memoránd o spolupráci medzi ÚSV ROS, konkrétnym subjektom verejnej správy (VS) a vybranou mimovládnu organizáciou, ktorá vznik projektu iniciovala, vznikne dvanásť verejných politík, pripravených na zavedenie do praxe.

Pilotná schéma je súčasne cenným zdrojom dát pre analytickú činnosť, ktorá predstavuje druhú časť projektu.

Analyticko-metodicko-legislatívna podpora zavádzania participatívnej tvorby verejných politík do praxe

Analyticko-metodicko-legislatívna podpora zavádzania participatívnej tvorby verejných politík do praxe predstavuje teoretickú časť projektu, ktorá je zameraná na analytickú, metodickú, legislatívnu činnosť. Na základe analytickej, metodickej a legislatívnej činnosti

bude priebežne budovaná verejne elektronicky dostupná znalostná databáza. Výsledkom bude *Analýza stavu a možností participácie v SR*, ako aj návrhy na legislatívne zmeny, zvyšujúce účasť verejnosti v procese prípravy, tvorby, implementácie, monitoringu a revízie verejných politík.

Budovanie kapacít v prostredí VS predstavuje samostatný blok činností. Jeho cieľom je identifikovať príčiny nedostatočnej aplikácie inovatívnych a participatívnych metód v praxi verejnej správy. Bude navrhnutý profil absolventa, architektúra a sylaby špecializovaného vzdelávacieho programu, ako aj metodiky pre nový vzdelávací program s názvom "Participatívna tvorba politík v prostredí verejnej správy". Súčasťou je pilotné testovanie programu vzdelávania na 3 skupinách účastníkov z prostredia VS (štátna správa, regionálna územná samospráva, regionálne združenia miest a obcí, miestna územná samospráva).

Abstrakt

Obsahovo sa predkladaná práca venuje analýze zapojenia verejných, súkromných a občianskych aktérov do práce s mládežou. Jej hlavným cieľom je poukázať na komplementaritu existujúceho systému na jednej strane a na druhej strane na skutočnosť, že všetky tri zložky žijú vo veľkej miere oddelene od seba a teda sa stráca synergický efekt ich aktivít.

Prácu delíme do troch základných častí venujúcim sa štátnemu sektoru, samosprávnemu sektoru, občianskemu a súkromnému sektoru a zhrnutiu zistení.

Tomuto predchádza pojednanie o práci s mládežou ako základného konceptu pre celú analýzu.

Kľúčové slová

podpora práce s mládežou, mládež, deti, práca s mládežou, dotácia, analýza, verejný sektor, občiansky sektor, súkromný sektor

Úvod

Práca s deťmi a mládežou predstavuje oblasť výchovy a vzdelávania, ktorá má významnú úlohu nielen v posilňovaní osobného rozvoja a zručností mladých ľudí, ale aj v rozvoji občianskej spoločnosti a demokracie. V súvislosti s rozvojom demokratických hodnôt je preto dôležité, aby bola práca s deťmi a mládežou vecou systémovej verejnej politiky a finančného mechanizmu, ktorý bude zohľadňovať potreby detí a mladých ľudí a systémovú podporu organizácií neformálneho vzdelávania, ktoré s nimi pracujú.

Cieľom predkladaného textu je predstaviť analýzu troch základných aktérov práce s mládežou: štátneho, samosprávneho a občiansko-súkromného. Analýza sa zaoberá týmito tromi aktérmi v ich prirodzenom prostredí v snahe popísať ich prednosti aj nevýhody.

Poznanie súčasného stavu jednotlivých aktérov práce s mládežou je nevyhnutou podmienkou k tomu, aby sme mohli pracovať na zmysluplnej reforme s cieľom vytvoriť synergický efekt medzi jednotlivými zložkami sektora.

Obsah

Abstrakt.....	7
Úvod.....	9
Obsah	10
Práca s mládežou	11
Analýza zapojenia občianskeho resp. súkromného sektora do práce s mládežou	15
Práca s mládežou v štátnom sektore.....	17
Práca s mládežou v pôsobnosti územnej samosprávy	20
Práca s mládežou v občianskom a súkromnom sektore	27
Trendy a výzvy v oblasti práce s mládežou	34
Záver	46
Zoznam použitej literatúry.....	47
Zoznam skratiek.....	51

Práca s mládežou

Pred tým, ako budeme analyzovať aktuálnu situáciu v oblasti práce s mládežou, považujeme za potrebné definovať pojem práce s mládežou. Východiskové podmienky pre prácu s mládežou v slovenských podmienkach stanovuje zákon č. 282/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 282/2008 Z. z.“). Prácu s mládežou definuje najmä ako *výchovno-vzdelávaciu činnosť, spoločenskú činnosť, informačnú činnosť a poradenskú činnosť pre mládež, mladých vedúcich, mládežníckych vedúcich a pracovníkov s mládežou*¹. Z tejto pomerne stručnej, ale širokej definície vyplýva, že predstavuje činnosť pozostávajúcu z pomerne konkrétnych zložiek ako napr. výchovno-vzdelávacia činnosť až po veľmi všeobecnú spoločenskú činnosť. Prácu s mládežou je tak možné chápať ako pomerne široký termín, ktorý pokrýva široké spektrum aktivít sociálneho, kultúrneho, vzdelávacieho alebo politického charakteru. V súlade s jej chápaním a vymedzením v európskom kontexte² môžeme zároveň konštatovať, že súčasťou týchto aktivít je aj šport a služby pre mladých ľudí. Práca s mládežou zároveň patrí do oblasti tzv. mimoškolského vzdelávania, pričom môže zahŕňať špecifické voľnočasové aktivity riadené profesionálnymi alebo dobrovoľnými mládežníckymi pracovníkmi a mládežníckymi lídrami. Realizovaná môže byť rôznymi spôsobmi, napr. v rámci organizácií, ktoré vedie mládež alebo v rámci organizácií pre mládež; taktiež v rámci neformálnych skupín alebo prostredníctvom služieb pre mládež, či prostredníctvom verejnej správy. Môže nadobúdať

---

¹ Zákon č. 282/2008 Z.z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

² Council conclusions on the contribution of quality youth work to the development, well-being and social inclusion of young people (2013/C 168/03). Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013XG0614%2802%29&from=EN>

rôzne formy a prebieha v rôznych prostrediach (napr. open-access, skupiny, programy, v nízkoprahovej alebo v dištančnej forme). Formovaná a ovplyvňovaná je pritom tak na miestnej, regionálnej, národnej úrovni ako aj na úrovni EÚ. Vzhľadom na svoju šírku predstavuje podľa nášho názoru významnú zložku tzv. mládežníckej politiky.

Vo vzťahu k aktuálnej situácii v oblasti práce s mládežou na Slovensku považujeme za potrebné vychádzať zo strategických a koncepčných materiálov, ktoré odkazujú k aktuálnemu referenčnému obdobiu. Týmito dokumentmi sú Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020³ a Koncepcia práce s mládežou na roky 2016 – 2020⁴ (ďalej aj Koncepcia práce s mládežou). V analýze vychádzame predovšetkým z Koncepcie práce s mládežou, ktorá formuluje aj konkrétne ciele a úlohy pre dané obdobie.

V koncepcii rozvoja práce s mládežou sa premietlo chápanie práce s mládežou ako cieľavedomej činnosti, ktorá reaguje na potreby mladých ľudí a vedie k pozitívnemu rozvoju ich osobnosti, aby sa dokázali plnohodnotne uplatniť v živote. Je založená na princípe dobrovoľnej účasti mládeže, partnerského prístupu a vzájomného rešpektu. Jej úlohou je prispievať k zrelosti, nachádzaniu životného smerovania a sebazpoznania jednotlivca aj skupiny. Má vytvárať priestor k spolurozhodovaniu mladých ľudí o veciach, ktoré sa ich týkajú, motivovať ich k angažovanosti a prispievať tak k budovaniu občianskej spoločnosti. Realizujú ju ľudia špecificky pripravovaní na túto činnosť, aktívne pracujúci v tejto oblasti alebo dobrovoľníci, ktorí sú pre napĺňanie koncepcie nenahraditeľní.

---

³ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY PRE MLÁDEŽ NA ROKY 2014 – 2020. Dostupné: https://www.minedu.sk/data/files/3889_strategia_pre_mladez.pdf

⁴ Koncepcia rozvoja práce s mládežou na roky 2016 – 2020. Dostupné: http://www.rokovanie.sk/html/m_Mater-Dokum-195662.html#_ftn1

Pri pohľade na aktuálnu podobu Koncepcie práce s mládežou môžeme konštatovať, že v mnohých aspektoch usiluje o významový a obsahový rozvoj práce s mládežou. Zároveň môžeme sledovať, že je postavená na takých princípoch práce s mládežou, ktoré sú nevyhnutné aby zohľadňovala dynamický charakter a premenlivosť generačnej skupiny mladých ľudí. Sledujeme tu teda akcent princípov ako: napĺňanie aktuálnych (a dodajme veľmi dynamicky sa meniacich) potrieb, rešpekt k právam, úzky vzťah ku komunite, význam mimovládneho sektora v tejto oblasti ale aj spolupráca všetkých aktérov v praxi apod. Odhliadnuc od nevyhnutnosti dostatočnej a adekvátnej finančnej podpory pre realizáciu, v Koncepcii práce s mládežou sa objavuje aj veľmi dôležitá požiadavka, adoptovaná z medzinárodného prostredia, smerujúca k praxi založenej na dôkazoch.

Práve vysoká nestabilita a premenlivosť života a životnej reality mladých vyvolávajú potrebu ich kontinuálneho skúmania. Ide o generačnú skupinu, ktorá má dočasný charakter, a ktorá je oproti iným generačným skupinám príznačná relatívne krátkym trvaním, ktorého hranicu nie je možné celkom jednoznačne určiť. Byť mladým človekom je spojené s atribútmi dočasnosti, neurčitosti, premenlivosti. Ako ďalej uvádza Smolík⁵ (2010, s. 19), charakterizovať jednoducho mládež v 21. storočí je pomerne náročná úloha. Svoju rolu zohráva aj kult mladosti, ktorý má vplyv na fakt, že sa medzi mládež zaraďujú aj osoby, ktoré by pred niekoľkými desiatkami rokov do tejto kategórie rozhodne nepatrili. O tzv. oddiaľovaní dospelosti hovoria aj Ondrejko⁶ a kol.⁶ pričom ako hornú hranicu mladosti uvádzajú až vek 32 rokov. Túto skutočnosť zároveň nazývajú „pluralizáciou“ veku mládeže.

Vo vzťahu k výskumu je preto smerovaná požiadavka na nepretržité, konzistentné a nezávislé skúmanie mládeže. Takýto výskum je dôležitý aj preto, aby bolo možné zaistiť, že národné

---

⁵ Smolík: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha : Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

⁶ Ondrejko: Sociálna patológia. Bratislava : VEDA, 2009. ISBN 978-80-224-1074-8.

politiky budú reflektovať potreby, výzvy a ambície mladých ľudí. Výskumná komunita vyžaduje dlhodobú dokumentáciu vývoja a zmien, skúsených výskumníkov a tiež inštitucionálne zastrešenie sociológie mládeže. Tvorcovia politík potrebujú pracovať so zisteniami výskumu mládeže aby tak zaistili, že programy a služby budú založené na dôkazoch, a nie na pocitoch, ideológiách či púhej historickej tradícii. Výskum sa musí stať integrálnou súčasťou mládežníckych politík, nemal by byť vnímaný len ako evaluácia, a jeho súčasťou by mali byť tak objektívne ako aj subjektívne miery, aby bolo možné zaistiť lepšiu mieru pochopenia.⁷

Práca s mládežou je teda podľa nás široký koncept, ktorý sa nedotýka iba priamej práci s mládežou, ale aj metodickéj a výskumnej činnosti tejto obzvlášť dôležitej problematiky.

---

⁷ Youth policies from around the world: International practices and country examples. Youth Policy Working Paper. (Cristina Bacalso, Alex Farrow eds.). Berlin: Youth Policy Press. March 2016. Dostupné: <http://www.youthpolicy.org/library/wp-content/uploads/library/Youth Policy Working Paper 01 201603.pdf>

Analýza zapojenia občianskeho resp. súkromného sektora do práce s mládežou

Základným východiskom je pre nás spojenie občianskeho a súkromného sektora v práci s mládežou z dôvodu, že obidva sektory sú tvorené súkromnými resp. neštátnymi⁸ subjektami a majú teda aj podobné postavenie ku štátu. Nadôvažok vyložene súkromných aktérov, teda tých, ktorý nesú právnu formu podľa obchodného zákonníka je relatívne málo.

V predkladanej analýze sa hlavne zameriavame na popis a analýzu aktuálnej situácie v oblasti práce s mládežou v mládežníckych organizáciách, ktoré tvoria drvivú časť občianskej resp. súkromnej časti sektora. Priblížime si legislatívny a konceptuálny kontext a nastavenie podmienok vo vzťahu k práci s mládežou a možnostiam jej rozvoja. Súčasťou analytického spracovania sú aj aktuálne tematické výskumné výzvy v oblasti práce s mládežou, a to meranie kvality práce s mládežou a meranie dopadov práce s mládežou. Práca s mládežou neprebíha v izolovanom svete, naopak je súčasťou širších celospoločenských procesov a javov, na ktoré musí flexibilne reagovať, ak má plniť svoj účel. V analýze sme sa zamerali aj na popis vybraných problémov a trendov práce s mládežou, ktoré predstavujú jej aktuálne výzvy. Je to problém nezamestnanosti mládeže ako dôsledok nedostatočného prepojenia systému vzdelávania a trhu práce, potreba rozvoja tzv. životných kompetencií a v neposlednom rade fenomén digitalizácie doby.

Popri práci s mládežou realizovanou mládežníckymi organizáciami budeme venovať pozornosť aj ďalším aktérom pracujúcim s mládežou a to IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže na národnej úrovni a centrám voľného času na miestnej resp. regionálnej úrovni.

---

⁸ Pod štátnymi subjektami chápeme pre účely tejto práce subjekty štátnej správy a územnej samosprávy.

Subjekty ako napr. školy necháme bokom vzhľadom na skutočnosť, že školská výučba sa spravuje školským zákonom a teda je vyňatá z pôsobnosti zákona o podpore práce s mládežou.

Pri tejto skutočnosti si uvedomujeme aj postavenie centier voľného času, ktoré rovnako spadajú pod školský zákon, ale druhej strane na rozdiel od škôl realizujú aktivity pre mladých v čase po skončení školského vyučovania.

Práca s mládežou v štátnom sektore

Prácu s mládežou v štátnom sektore zabezpečuje IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže ako priamo riadená organizácia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Predmetom jej činnosti je práca s mládežou mimo školy a rodiny a mládežnícka politika na Slovensku aj mimo neho. Cieľom aktivít je implementácia štátnej politiky voči deťom a mládeži.

Podľa štatútu IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže poskytuje vzdelávacie, metodické a informačné aktivity pre rôzne cieľové skupiny; plní úlohy vyplývajúce zo základných materiálov štátnej politiky voči deťom a mládeži; koordinuje a realizuje aktivity na podporu a rozvoj výskumu v oblasti mládeže; administruje grantové programy Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (Programy PRE MLÁDEŽ) a Európskej únie (Erasmus+); pôsobí v oblasti podpory práce s talentovanou mládežou (olympiády a predmetové súťaže) a je sídlom Eurodesku – Európska informačná sieť pre mládež a mládežníckych pracovníkov.

Medzi hlavné aktivity IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže patrí vzdelávanie neformálne vzdelávanie mladých ľudí a pracovníkov s mládežou, príprava podkladových materiálov pre svojho zriaďovateľa, výskum mladých, administrovanie grantových schém a súťaží talentovaných mladých na národnej úrovni a poskytovanie informácií pre mladých ľudí a pracovníkov s mládežou.

Vzhľadom na cieľovú skupinu a priamosť dosahu aktivít organizácie a mladých ľudí a pracovníkov s mládežou je jej najvýznamnejšou aktivitou vzdelávanie nasledované výskumom mladých a podporou talentovanej mládeže prostredníctvom organizácie národných kôl rôznych súťaží.

Tieto oblasti sme analyzovali na základe výsledkov výročných správ IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, ktoré sú zverejnené na jej webovom sídle.⁹ Na webovom sídle sú v súčasnosti zverejnené výročné správy do roku 2017.

---

⁹ <https://www.iuventa.sk/sk/IUVENTA/Vyrocne-spravy.alej>

Vzdelávanie

Vzdelávacie aktivity realizovala IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže vo viacerých oblastiach: ľudské práva, zručnosti, inklúzia, líderstvo, projektový manažment a pod.

V roku 2017 bolo realizovaných 30 podujatí po celom Slovensku, na ktorých sa zúčastnilo 497 účastníkov.

Za rok 2016 výročná správa organizácie neuvádza koľko mladých ľudí a pracovníkov s mládežou sa zúčastnilo vzdelávacích podujatí organizovaných IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže.

Výskum

Podľa výročných správ za ostatných 5 rokov, IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže spolupracovala na viacerých výskumných projektoch. Na webe IUVENTA je dohľadateľný iba jeden výskum aj so záverečnou správou - Príčiny radikalizácie mládeže vo veku 14 až 17 rokov.¹⁰

Národné kolá súťaží mladých

10

<https://www.iuventa.sk/files/pr%C3%AD%C4%8Diny%20radikaliz%C3%A1cie%20ml%C3%A1de%C5%BEE%20-%2011042018.pdf>

19

IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže v roku 2017 zorganizoval podujatia v rámci 19 rôznych súťaží, na ktorých sa zúčastnilo 1909 účastníkov z celého Slovenska, v roku 2016 to bolo 1681 účastníkov.

Z načrtnutého vyplýva, že IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže sa zaoberá úzkym výsekom práce s mládežou a hlavní aktéri práce s mládežou musia realizovať svoje aktivity na miestnej úrovni, teda tam, kde mládež žije.

Samotná IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže je organizácia národnej pôsobnosti, ktorá má sídlo v Bratislave a v ostatných regiónoch je prítomná iba cez regionálnych koordinátorov, ktorých úlohou je sieťovanie aktérov v danej oblasti. Samotná IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže nemá dostatočné kapacity ani kompetencie výraznejšie vstúpiť do práce s mládežou.

V ostatnom období zanedbávanou činnosťou bol výskum, kde je potrebné výrazne naštartovať aktivity tak, aby bolo možné nanovo sformulovať štátnu politiku mládeže. Nové koncepčné materiály musia byť postavené na hodnoverných zisteniach výskumníkov mládeže. Iba vtedy sa dá očakávať správne zacielenie verejných politík a dosiahnutia kýžených zmien.

Práca s mládežou v pôsobnosti územnej samosprávy

Kompetencie samosprávy na regionálnej i lokálnej úrovni sú definované predovšetkým dvoma všeobecnými právnymi normami regulujúcimi fungovanie miest a obcí, resp. vyšších územných celkov. Ide o zákon č. 339/1990 Zb. o obecnom zriadení a zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov. Oba tieto zákony sa problematiky mládeže dotýkajú len okrajovo.

Konkrétne podľa § 4, ods. 3 h) zákona č. 339/1990 Zb. o obecnom zriadení obec „utvára a chráni zdravé podmienky a zdravý spôsob života a práce obyvateľov obce, chráni životné

prostredie, ako aj utvára podmienky na zabezpečovanie zdravotnej starostlivosti, na vzdelávanie, kultúru, osvetovú činnosť, záujmovú umeleckú činnosť, telesnú kultúru a šport“.

Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (tzv. zákon o samosprávnych krajoch) zas v § 4 ods. 1 n) definuje, že samosprávny kraj „koordinuje rozvoj telesnej kultúry a športu a starostlivosti o deti a mládež“.

Ako je z uvedeného znenia zrejmé, tieto zákony samospráve skôr definujú rámec pre aktivity v oblasti podpory práce s mládežou, namiesto toho aby ukladali špecifické úlohy. Činnosť obcí a vyšších územných celkov sa preto z pohľadu napĺňania ich kompetencií vyplývajúcich z vyššie uvedených zákonov dá len ťažko kontrolovať alebo hodnotiť.

Špecifickejšie sú kompetencie samosprávy v oblasti práce s mládežou vymedzené v špecifickom zákone č. 282/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou. V tomto prípade ide o právnu normu zameranú na oblasť práce s mládežou, ktorá konkrétnejšie upravuje úlohy jednotlivých úrovní verejnej správy vo vzťahu k mládeži. Úprava kompetencií vyšších územných celkov je riešená v § 5 a kompetencie miest a obcí sú predmetom § 6.

Podľa § 5 zákona o podpore práce s mládežou „vyšší územný celok na úseku starostlivosti o mládež rozpracúva koncepciu rozvoja práce s mládežou a v súlade s ňou:

- a) podieľa sa na získavaní a analýze informácií o mládeži vo svojej pôsobnosti,
- b) podporuje organizovanie práce s mládežou,
- c) podporuje aktivitu zdravotne postihnutej mládeže,
- d) podporuje iniciatívy v rámci práce s mládežou zamerané na
  1. poznávanie historického a kultúrneho dedičstva svojho kraja,
  2. poznávanie historického a kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky,

3. ochranu životného prostredia,
  4. mobilitu mládeže a medzinárodnú spoluprácu,
  5. záujmové činnosti mládeže,
- e) zabezpečuje prevádzkovanie výchovno-vzdelávacích zariadení a stará sa o ich účelné využívanie,
- f) kontroluje činnosť akreditovaných vzdelávacích zariadení v oblasti práce s mládežou, ktorých je zriaďovateľom,
- g) kontroluje účelnosť využívania finančných prostriedkov poskytnutých zo svojho rozpočtu na prácu s mládežou,
- h) spolupracuje s fyzickými osobami a právnickými osobami uvedenými v § 15 ods. 2 zákona,
- i) podieľa sa na neformálnom vzdelávaní v oblasti práce s mládežou,
- j) podporuje informačné a poradenské služby pre mládež,
- k) podporuje zapojenie mládeže do dobrovoľníckej služby,
- l) podporuje spoluúčasť mládeže.“

Podľa § 6 toho istého zákona „obec na úseku starostlivosti o mládež:

- a) podporuje organizovanie práce s mládežou,
- b) podporuje aktivitu zdravotne postihnutej mládeže,
- c) utvára podmienky na rozvoj práce s mládežou,
- d) podporuje iniciatívy v rámci práce s mládežou zamerané na

1. poznávanie historického a kultúrneho dedičstva svojej obce,
  2. poznávanie historického a kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky,
  3. ochranu životného prostredia,
  4. mobilitu mládeže a medzinárodnú spoluprácu,
  5. informačné a poradenské služby,
  6. záujmové činnosti mládeže,
  7. oblasť ochrany a podpory zdravia,
- e) spolupracuje s právnickými osobami a fyzickými osobami uvedenými v § 15 ods .2 zákona,
- f) podporuje zapojenie mládeže do dobrovoľníckej služby,
- g) podporuje spoluúčasť mládeže.“

Súčasťou právneho rámca upravujúceho oblasť práce s mládežou je aj Konceptia rozvoja práce s mládežou a Akčný plán pre napĺňanie tejto koncepcie. Ide o strategické dokumenty štátu v oblasti práce s mládežou. Za implementáciu týchto dokumentov je zodpovedné MŠVVaŠ SR v spolupráci s organizáciou IUVENTA. Tieto dokumenty špecifikujú prioritné ciele štátu v oblasti práce s mládežou a spomínajú aj úlohu samospráv, avšak nemajú charakter záväzných právnych noriem, ktoré by definovali kompetencie samospráv v tejto oblasti.

Koncepcia napríklad kritizuje doterajší nesystémový prístup a slabú finančnú podporu regionálnych a miestnych samospráv ohľadne práce s mládežou:

„V podpore aktivít pre neorganizovanú mládež, by aj na základe nedávnych zmien vo financovaní, mali zohrávať dôležitú úlohu systematickou podporou miestnych organizácií

regionálne i miestne samosprávy. Napriek niektorým pozitívnym príkladom však takáto podpora nie je dostatočná a chýba jej systematické koncepčné uchopenie.“

„Z hľadiska dostupnosti tiež existujú veľké geografické rozdiely, keďže niektoré samosprávy vyčlenili finančné zdroje na podporu práce s mládežou a iné nie. Aj v prípadoch, keď financovanie aktivít pre mládež existuje, často je nesystematické. Nie sú zadané ciele a priority na základe relevantných analýz a zisťovaní potrieb. Zároveň existuje veľký nepomer z hľadiska financií určených na podporu práce s mládežou v porovnaní s financiami určenými na iné aktivity v rámci starostlivosti o deti a mládež mimo vyučovania napr. cez vzdelávacie poukazy.

Zmena financovania centier voľného času platná od 1.1.2013 prerozdelená zdroje pôvodne určené iba pre samosprávy, kde fungujú centrá voľného času plošne na všetky samosprávy, bez viazanosti ich využitia pre mládež. Táto zmena síce dáva samosprávam väčšiu flexibilitu v starostlivosti o mládež, no udiala sa bez systematickej podpory samospráv, ako tieto prostriedky efektívne využívať na podporu mládeže. Aktuálne nie sú k dispozícii informácie, aké aktivity, na základe čoho a v akej kvalite samosprávy z týchto zdrojov financujú.“

Koncepcia tiež definuje opatrenia vo vzťahu k samospráve, konkrétne ide o:

- Podporovať väčšie zapojenie samospráv do podpory práce s mládežou na regionálnej a miestnej úrovni
- Rozvíjať kompetencie pracovníkov samospráv zodpovedných za mládež

Samosprávy si pre účely práce s mládežou zriaďujú centrá voľného času. Centrá voľného času môžu byť aj neštátne. Posledné súborné údaje o centrách voľného času sú z roku a spracovalo

ich Centrum vedecko technických informácií SR.¹¹ V období od roku nedošlo k výrazným zmenám v systéme centier voľného času, preto nepredpokladáme výraznejšie zmeny, ktoré by mali vplyv na túto analýzu.

V roku 2016 pôsobilo na Slovensku 451 centier voľného času. Najviac v Prešovskom kraji a v Košickom kraji (82). Najmenej v Bratislavskom kraji.

Až 313 voľnočasových centier malo verejného zriaďovateľa (mesto, obec).

V roku 2016 pracovalo vo všetkých voľnočasových zariadeniach na Slovensku 6 121 pedagogických zamestnancov. Deťom a mládeži sa vo vyššom počte venovali ženy (3 961) než muži (2 160). CVČ zamestnávali výrazne viac externistov (4 117) než interných pracovníkov (2 004).

Viac než tri štvrtiny pedagogických zamestnancov pôsobili vo verejných CVČ (4 745). Oveľa menej osôb vykonávalo túto činnosť vo voľnočasových centrách patriacich súkromným (751) alebo cirkevným (625) zriaďovateľom.

Porovnanie zistení za roky 2015 a 2016 ukázalo mierne zníženie počtu pedagogických zamestnancov (-25, 2016: 6 121, 2015: 6 146). Redukovanie sa týkalo iba interných pracovníkov (-157). Počet externistov sa za sledované obdobie mierne zvýšil (+132).

V roku 2016 pracovalo v CVČ 11 766 útvarov pravidelnej záujmovej činnosti. Ich najvyšší počet bol zaznamenaný v CVČ v Žilinskom (2 865), Košickom (2 325) a v Prešovskom kraji (2 175).

---

¹¹ http://www.cvtisr.sk/buxus/docs//OddMladezASport/Mladez/cvc/2016_cvc_analyza.pdf

Verejné voľnočasové centrá zabezpečili približne tri štvrtiny (8 834) útvarov pravidelnej záujmovej činnosti. Omnoho nižší počet záujmových krúžkov zorganizovali pre deti a mládež CVČ so súkromným (1 830) a cirkevným zriaďovateľom (1 102).

Z celkového počtu 11 766 záujmových krúžkov bol najvyšší počet orientovaný na telovýchovu a šport (4 791) a na kultúru a umenie (2 552). Už výrazne nižší počet útvarov pravidelnej záujmovej činnosti bol zameraný na rozvoj spoločenských vied (1 288), výučbu cudzích jazykov (1 015), prírodné vedy (640), turistiku a branné športy (451), informatiku (428) a na vedu a techniku (328). Najnižší počet záujmových krúžkov bol venovaný spoločnému prežívaniu voľného času rodičov a detí (166) a ekologickej výchove (107).

Porovnanie zistení za roky 2015 a 2016 ukázalo, že vyšší počet útvarov pravidelnej záujmovej činnosti bol zaznamenaný iba v oblasti telovýchovy a športu. Najvýraznejšie klesol počet záujmových krúžkov venovaných kultúre a umeniu (-83) a v nižšej miere sa znížil počet útvarov pravidelnej záujmovej činnosti orientovaných na prírodné vedy (-35), informatiku (-24), ekológiu (-23), výučbu cudzích jazykov (-13), spoločenské vedy, vedu a techniku (zhodne po -10) a turistiku a branné športy (-1).

Celkový počet 11 766 záujmových krúžkov navštevovalo spolu 171 203 členov. Priemerný počet členov na krúžok bol 15. Svoje záujmy a koníčky v útvaroch pravidelnej záujmovej činnosti výrazne častejšie rozvíjali deti mladšie ako 15 rokov (137 250) než staršie osoby (33 953).

V roku 2016 zorganizovali voľnočasové centrá spolu 49 910 príležitostných podujatí, pričom viac než polovicu z nich zabezpečili pre svojich členov CVČ so sídlom v Trenčianskom kraji (25 717).

Príležitostné podujatia realizované v CVČ absolvovalo až 1 012 288 osôb. Príležitostné aktivity absolvovalo až 738 154 detí mladších ako 15 rokov a iba necelá tretina (274 154) osôb bola staršia.

Účastníkov príležitostných podujatí najviac zaujímali aktivity orientované na telovýchovu a šport (314 896) a kultúru, umenie (275 441).

Centrá voľného času s z načrtnutých údajov relevantným priestorom trávenia voľného času detí a mládeže. Negatívami centier je, že sa nachádzajú obvykle v mestách a vidiecka mládež má k nim prístup iba ak chodí do školy do daného mesta. Hlavnou črtou práce s mládežou v centrách je zároveň sústredenie sa na koníčky mladých ľudí a teda nie na komplexný rozvoj mladých ľudí. Štruktúra aktivít centier, ktorá je využívaná členmi je výrazne vychýlená v prospech telovýchovných a kultúrno-umeleckých činností, a teda neposkytuje dostatočné možnosti pre kultivovanie iných stránok mladého človeka.

Práca s mládežou v občianskom a súkromnom sektore

V tejto časti analyzujeme zapojenie občianskych a súkromných aktérov do práce s mládežou na príklade mládežníckych organizácií združených v Rade mládeže Slovenska. Rada mládeže Slovenska združuje momentálne 25 organizácií pracujúcich s deťmi a mládežou na Slovensku. Týchto 25 organizácií združuje približne 60 000 mladých ľudí a pracuje s viac ako 300 000 mladými.

Celkovo je možné konštatovať, že v práci s mládežou zohráva významnú úlohu dobrovoľnícka práca. Dobrovoľníci sú významným prvkom v práci s mládežou, pričom aj v tomto prípade nachádzame široké spektrum ich zapojenia, od *ad hoc* aktivít, skôr jednorazového, či príležitostného charakteru, až po dlhodobé, niekoľkoročné pôsobenie, ktoré indikuje vyšší stupeň organizovanosti, štruktúrovanosti, či miery zapojenia do práce s deťmi a mládežou. V tejto súvislosti sa vynára ako logická potreba intenzívnejšej práce s dobrovoľníkmi nielen na úrovni ich koordinácie a supervízie, ale tiež potreby ich

27

vzdelávania v oblasti rozvoja ich osobnostných kapacít a profesionálnych zručností pre prácu s mládežou. Otvárajú sa tiež viaceré otázky ohľadom realizácie dobrovoľníckej práce s mládežou, jej pridanej hodnoty pre samotných dobrovoľníkov a tiež možnosti uznania širšej spoločenskej akceptácie zručností nadobudnutých pri práci s mládežou prostredníctvom dobrovoľníckych aktivít.

Zaujímavý je tiež samotný prvok neformálneho vzdelávania, ktorý v organizáciách zaznamenávame. Ako je uvedené, a zároveň dobre zdokumentované, v ročenkách RmS¹², väčšina organizácií má vypracovaný vlastný systém vzdelávania, niektoré kurzy sú dokonca akreditované Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR. V prípade ak organizácia nemá interný systém vzdelávania, využíva možnosti externých kurzov, školení alebo tréningov v partnerských či nadnárodných organizáciách, príp. v iných organizáciách, poskytujúcich rôzne tematické vzdelávacie kurzy. Na základe dostupných informácií priamo od sledovaných organizácií je možné sledovať aj snahu organizácií sledovať nielen potrebnosť ale aj kvalitu poskytovaného vzdelávania prostredníctvom spätnej väzby.

V rámci získavania a kompletizovania údajov o organizáciách pracujúcich s mládežou bolo zaznamenané, že väčšina organizácií deklaruje prispôbovanie svojich aktivít aktuálnym potrebám a záujmom mladých ľudí. Zároveň sledujeme tendenciu upúšťať od dosahovania výkonov a štandardov práve s cieľom zabezpečenia lepšej adaptability voči potrebám mladých ľudí. Významnou charakteristikou práce s mládežou v sledovaných organizáciách, ktorú Ročenka zaznamenáva, je vývoj práce s mládežou, jej modifikácia a adaptácia na meniace sa „požiadavky doby“. Na základe dostupných informácií je možné sledovať istú mieru reflexivity organizácií na meniace sa požiadavky a zároveň snahu zvyšovať svoju

---

¹² Rada mládeže Slovenska vydáva každoročne ročenky, ktoré mapujú sektor mládežníckych organizácií za daný kalendárny rok. Dostupné na <http://mladez.sk/na-stiahnutie/>.

atraktivitu v tomto kontexte. Významným prvkom, ktorý kopíruje trendy pozorovateľné v európskom prostredí, je vyššie zapojenie mladých ľudí do aktivít organizácií. Táto skutočnosť umožňuje zvyšovať a kumulovať kompetencie mládeže a zvyšovať tak možnosti ich lepšieho uplatnenia na trhu práce, či vedieť efektívne fungovať v aktivitách bežného života.

Kvalita práce s mládežou a jej meranie

Koncepcia práce s mládežou¹³ stanovuje ako jednu z priorit na nadchádzajúce obdobie aj potrebu zvyšovania kvality práce s mládežou, čím sa „hlási“ k celoeurópskym trendom. Na úrovni EÚ boli v roku 2015 definované základné princípy kvality práce s mládežou.¹⁴ Práca s mládežou bola na tejto úrovni definovaná ako činnosť zameraná na mladých ľudí, v súvislosti s aktivitami, na ktorých sa zúčastňujú dobrovoľne, zameraná na podporu ich osobného a sociálneho rozvoja prostredníctvom neformálneho a informálneho vzdelávania. Takéto chápanie je nezávislé na organizačnom kontexte a podmienkach, v ktorých sa práca s mládežou vykonáva. Kľúčové pre celkovú kvalitu práce s mládežou je však v tomto kontexte jej kvalitné financovanie.

Koncepcia rozvoja práce s mládežou v tejto súvislosti odkazuje na skutočnosť, že jednou z foriem potvrdzovania kvality práce s mládežou na Slovensku je akreditácia programov neformálneho vzdelávania v práci s mládežou na základe zákona č. 282/2008 Z. z. Zároveň v

---

¹³ Koncepcia rozvoja práce s mládežou na roky 2016 – 2020. Dostupné: http://www.rokovanie.sk/html/m_Mater-Dokum-195662.html#_ftn1

¹⁴ Quality Youth Work. A common framework for the further development of youth work. Report from the Expert Group on Youth Work Quality Systems in the EU Member States. Dostupné: http://ec.europa.eu/youth/library/reports/quality-youth-work_en.pdf

rámci nastavovania kritérií programu „Podpora mládežníckych organizácií“ dostali kritériá kvality omnoho väčšiu váhu ako v minulých programoch.

V roku 2015 zorganizovala IUVENTA¹⁵ odborný seminár venovaný problematike kvality práce s mládežou. Práve otázka zavedenia štandardov kvality do oblasti práce s mládežou a činnosti organizácií, ktoré s mládežou pracujú, sa ukazuje ako jedna z mimoriadne aktuálnych tém. Uvedený seminár predstavoval príležitosť otvoriť diskusiu o viacerých aspektoch sledovania kvality práce s mládežou. Súčasťou diskusie je aj otázka povahy a štruktúry samotných štandardov kvality, spôsob ich nastavenia tak, aby nebol znevýhodňujúci, ale naopak posilňujúci samotnú oblasť práce s mládežou. Efekt sledovania kvality pritom možno sledovať tak dovnútra organizácie, v zmysle zlepšovania práce vo vnútri organizácie, ako i navonok, predovšetkým pokiaľ ide o možnosti zlepšenia financovania organizácií. Ako dôležité sa ukazuje uvažovať o štandardoch kvality nie v dualistickom chápaní „je“ verzus „nie je“ v danom prípade zabezpečená kvalita, ale skôr ako o istom kontinuu, kde na začiatku je istá dohoda od tzv. „minimálnych štandardov“. Samotné zavedenie sledovania štandardov by zároveň nemalo byť vo vzťahu k organizáciám znevýhodňujúce, je teda nevyhnutná diskusia a konsenzus o ich povahe a štruktúre medzi organizáciami pracujúcimi s mládežou. Z hľadiska metodologického je zaujímavé sledovať, akými smermi sa otvára diskusia o nastavení a sledovaní štandardov kvality. Na základe prezentovaných príspevkov je možné konštatovať, že situáciu v tomto momente komplikuje chýbajúci konsenzus o tom, ako je možné chápať povahu práce s mládežou, a následne, čo sú dimenzie jej kvality a relevantné indikátory kvality.

---

¹⁵ Seminár o kvalite práce s mládežou (9.12.2015). Dostupné: <https://www.iuventa.sk/sk/NOVINKY/KVALITA-PRACE-S-MLADEZOU-vystupy-odborneho-seminara.alej?ind=>

Dopady práce s mládežou

Významnou témou, ktorá sa dostáva do popredia v súvislosti s oblasťou práce s mládežou, v aktuálnej politickej situácii dokonca v omnoho intenzívnejšej podobe, je práve otázka jej prínosu a dopadov. Čo je pridaná hodnota práce s mládežou v organizáciách oproti ostatným prostrediam a kontextom, v ktorých deti a mládež vyrastajú, vzdelávajú sa či trávia voľný čas? Informácie o dopadoch či prínosoch práce s mládežou majú význam aj pri zvyšovaní povedomia spoločnosti o tomto type činnosti a tiež umožňujú formulovať argumenty o tom, prečo je dôležité tento sektor systematicky finančne podporovať.

Oproti situácii pri problematike merania kvality, kde už nielen prebieha diskusia, ale boli realizované prvé pokusy s meraním efektivity, situácia v oblasti zisťovania dopadov práce s mládežou je výrazne komplikovanejšia. Dalo by sa povedať, že v slovenských podmienkach sme v tomto prípade „na začiatku cesty“. So snahou či pokusmi o meranie dopadov práce s mládežou sa stretávame len ojedinele, jednotlivé projekty zaznamenávame skôr len vo veľkých medzinárodných organizáciách, kde ide o aplikovanie interných postupov organizácie a ich adaptáciu a validizáciu v slovenských podmienkach. Z prostredia organizácií však „zaznievajú hlasy“ o potrebe identifikovania špecifických dopadov práce s mládežou. Zároveň však už v tejto úvodnej fáze prebieha debata o metodologickej náročnosti takéhoto zisťovania, ktorá spočíva práve v „izolácii“ vplyvu práce s mládežou na mladých ľudí od ostatných vplyvov sociálneho prostredia, v ktorom žijú.

Práca s mládežou zároveň predstavuje pomerne rozsiahlu a zložitú oblasť činností, ktoré je v istej miere možné analyticky izolovať a tiež vo väčšej miere a s väčšou metodologickou čistotou sledovať dopady týchto parciálnych zložiek.

Samotné dopady je pritom možné sledovať tak na úrovni jednotlivcov, teda detí a mládeže, ktorí sú adresátmi práce s mládežou, ale aj vo vzťahu k širšiemu sociálnemu prostrediu, v ktorom žijú: vo vzťahu k rodine, škole, komunite, či spoločnosti v najširšom význame tohto

slova. Osobitným fenoménom je potom viacsmerový efekt práce s mládežou na tých jednotlivcov, ktorí sú nielen adresátmi, ale postupom času sa sami začínajú podieľať na realizácii práce s mládežou v rôznych rolách ako dobrovoľníci či mládežnícki vedúci apod.

Existujú tiež viaceré teoretické modely vo vzťahu k chápaniu práce s mládežou, ktoré je možné aplikovať pri skúmaní dopadov práce s mládežou. Napríklad v Nemecku¹⁶ je práca s mládežou výrazne ovplyvnená emancipačnými teóriami a radikálnymi protikapitalistickými a revolučnými prístupmi, ako aj prístupom zameraným na potreby. Vo viacerých krajinách je potom situácia taká, že teoretické modely práce s mládežou, ktoré sú východiskom výskumov sa následne premietajú aj do toho akým smerom viesť prácu s mládežou. V krajinách, kde nie sú prítomné takéto teoretické východiská, je práca s mládežou ovplyvnená výskumom o rozvoji a mladých ľuďoch vo všeobecnosti. Voľba vhodného teoretického východiska tak môže v konečnom dôsledku ovplyvniť podobu a obsah práce s mládežou.

V medzinárodnej literatúre prevažujú podľa Dicksona et al.¹⁷ v chápaní práce s mládežou 3 teoretické prístupy: 1. pozitívny vývoj mládeže, 2. socio-ekologický model a 3. model tzv. empowermentu (v preklade „posilnenia“). Z nášho pohľadu vo vzťahu k aktuálnym slovenským podmienkam sa ako značne potenciálny prístup javí práve tretí z nich, princíp empowermentu. Chápeme pod ním také zameranie na osobnostný rozvoj, ktorý spočíva v uchopení moci a kontroly nad vlastným životom, či už v sociálnom, politickom alebo ekonomickom kontexte. V tomto kontexte práca s mládežou vedie k vedomému a kritickému zapojeniu mladých ľudí do rôznych ponúkaných aktivít.

---

¹⁶ Working with young people: the value of youth work in the European Union. Dostupné: http://ec.europa.eu/youth/library/study/youth-work-report_en.pdf

¹⁷ Dickson et al. (2013), cit. in Working with young people: the value of youth work in the European Union. Dostupné: http://ec.europa.eu/youth/library/study/youth-work-report_en.pdf

Postavenie mládeže v súčasnosti, jej životné podmienky a perspektívy, ako aj množstvo nových potrieb ktoré sa vynárajú, budú podľa nášho názoru predstavovať tlak nielen na jej flexibilitu a inováciu. Aby plnila svoj účel v zmysle uvedených definícií, bude vyžadovať aj posilnenie výskumu v tejto oblasti.

Trendy a výzvy v oblasti práce s mládežou

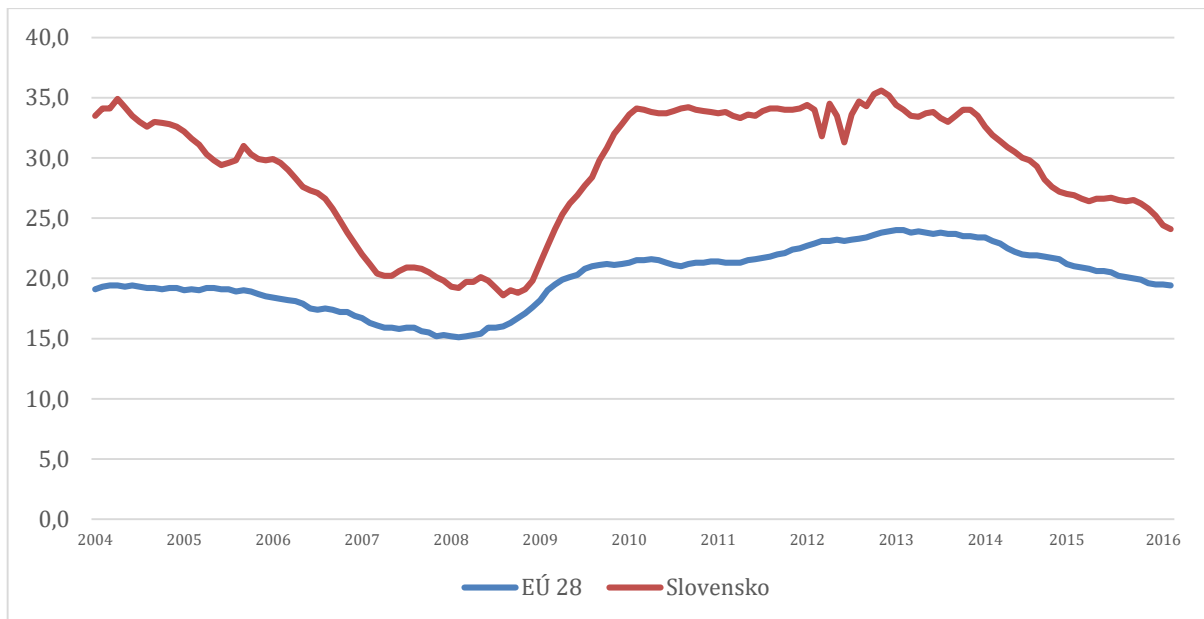
Keď hovoríme o trendoch v oblasti práce s mládežou, je nevyhnutné zamyslieť sa aj nad cieľovou skupinou tejto práce, samotnými mladými ľuďmi. Akí sú dnešní mladí ľudia? V akom prostredí vyrastali, dospievajú a žijú? Kde trávajú svoj voľný čas? Čo ich zaujíma? Aké problémy riešia? Kde nachádzajú pomoc a podporu pri týchto problémoch? Kde sa stretávajú s rovesníkmi? Akým výzvam čelia? Mohli by sme pokračovať dlhým zoznamom podobných otázok. V nasledujúcej časti sa pokúsime priblížiť niektoré vybrané témy a trendy, ktoré tieto otázky nevyhnutne vyvolávajú.

(Ne)zamestnanosť mládeže

Z celospoločenského hľadiska je nepochybne významným ukazovateľom podiel nezamestnanosti mládeže (do 25 rokov). Podľa údajov EUROSTAT-u (Graf č. 1) je v tomto smere situácia na Slovensku nepriaznivá. Od roku 2004 sa ju darilo s relatívne malými výkyvmi kontinuálne znižovať až do roku 2008, kedy po prvýkrát v sledovanom období klesol podiel nezamestnaných mladých ľudí na celkovom počte nezamestnaných pod hranicu 20%. Od roku 2009 sledujeme prudký nárast podielu nezamestnanej mládeže na úroveň takmer 35%. V posledných rokoch však sledujeme tendenciu poklesu miery nezamestnanosti mládeže, ktorá kopíruje trend v EÚ 28. Treba dodať, že takmer počas celého sledovaného obdobia tento podiel vysoko prevyšuje priemer členských krajín EÚ. Vo februári 2016 nezamestnanosť mládeže do 25 rokov predstavovala 14,78% z celkového počtu nezamestnaných. Stále však prevyšujeme ako krajina priemer EÚ. Čo sa týka pomyselného rebríčka v poradí krajín z hľadiska podielu nezamestnanej mládeže, Slovensko sa aktuálne v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ umiestňuje na piatej priečke s 24%. Na čele tohto rebríčka je Španielsko (45%) nasledované Talianskom (39%), Portugalskom (30%) a Francúzskom (25%).

Graf č. 1 Vývoj miery nezamestnanosti mládeže (vo veku do 25 rokov) v rokoch 2004 – 2016, porovnanie Slovensko – EÚ 28 (v %)

Zdroj: EUROSTAT - údaje pre SR z VZSP; <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

V rámci stratégie Európskej komisie *Európa 2020* bola medzi *Odporúčaniami*¹⁸ pre Slovensko formulovaná medzi prioritami práve potreba sústredenia sa na problém nezamestnanosti mládeže, ktorá je jednou z najvyšších v EÚ. Ako je ďalej uvedené v tomto dokumente, „napriek reformným opatreniam v roku 2012 zameraným na zlepšenie kvality

¹⁸ ODPORÚČANIA RADY ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2013 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na roky 2012 – 2016 {SWD(2013) 375 final}. Dostupné: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/csr2013_slovakia_sk.pdf

a relevantnosti vzdelávania pre potreby trhu práce je prechod zo školy do zamestnania naďalej náročný a systém vzdelávania nereaguje pohotovo na potreby trhu práce. Financovanie vzdelávania na jedného obyvateľa je viac orientované na kvantitu než na kvalitu a podiel financovania určený na výučbové činnosti (na učiteľov, materiály a vybavenie) je nízky. Zlepšenie kvality vysokoškolského vzdelania a spolupráca medzi podnikmi a vzdelávacími inštitúciami by takisto pomohli pri rozvíjaní dobre fungujúceho vedomostného trojuholníka, vyššej účinnosti a príťažlivosti investícií do výskumu a vývoja a pri zvyšovaní inovačnej kapacity slovenského hospodárstva“ (ods. 12, Odporúčania rady, 2013).

Vzhľadom na aktuálne štatistické údaje je možné v tomto momente konštatovať trend relatívne pozitívneho vývoja poklesu nezamestnanosti v tejto skupine. V tejto súvislosti je možné tiež formulovať predpoklad, že tento relatívne priaznivý vývoj súvisí aj s presmerovaním väčšieho dôrazu na využívanie nástrojov aktívnej politiky trhu práce práve na riešenie nezamestnanosti v tejto cieľovej skupine.

Ako môžeme vidieť z údajov uvádzaných vyššie, nezamestnanosť mladých ľudí predstavuje na Slovensku vážny problém. Dlhodobým problémom ostáva nesúlad požiadaviek trhu práce a vzdelávacieho systému. Zamestnávateľia sa sťažujú na nízku úroveň odborných aj sociálnych kompetencií mladých ľudí. A hoci v tejto súvislosti na Slovensku boli prijaté viaceré opatrenia, napr. zavedenia systému duálneho vzdelávania, ich efekt bude možné sledovať až v dlhodobom časovom horizonte. Stále neprebehla zásadná a komplexná reforma systému vzdelávania, ktorá by tieto prekážky dokázala eliminovať.

Z pohľadu organizácií pracujúcich s mládežou však možno konštatovať značný potenciál sektora v tejto oblasti. Deklarácia 2. európskej konferencie práce s mládežou uvádza, že

jednou z úloh práce s mládežou je *umožniť prechod do `úspešnej` dospelosti, najmä vzdelávanie pre pracovný život*¹⁹. Jednou z možností podpory nezamestnaných mladých ľudí mládežníckymi organizáciami by mohlo byť využitie dobrovoľníckej služby. Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov dobrovoľnícku službu v § 52a definuje ako formu *aktivácie uchádzača o zamestnanie vykonávaním dobrovoľníckej činnosti, ktorej cieľom je získanie praktických skúseností pre potreby trhu práce*²⁰. Dobrovoľnícku službu je možné vykonávať v rôznych oblastiach, aj v oblasti vzdelávania, *u právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ktorá svoju činnosť (...) nevykonáva za účelom dosiahnutia zisku*²¹. Organizácia, ktorá prijme uchádzača na dobrovoľnícku službu, dostane od úradu práce, sociálnych vecí a rodiny príspevok na náklady súvisiace s prípravou dobrovoľníka na jeho činnosť, na vytvorenie pracovných podmienok pre dobrovoľníka (najviac vo výške 7%) a na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca, ktorý organizuje dobrovoľnícku službu (najviac vo výške 3%). Pri pohľade na výšku príspevkov, ktoré organizácia môže dostať v prípade vytvorenia takejto pozície, je jej atraktivita diskutabilná.

Väčšiu perspektívu pre mládežnícke organizácie vidíme v zameraní sa na rozvoj zručností mladých ľudí potrebných pre život v dospelosti, oblasť práce nevynímajúc. V súvislosti s rozvojom zručností potrebných pre osobné uspokojenie a rozvoj, aktívne občianstvo, spoločenské začlenenie a zamestnanosť Európsky parlament v roku 2006 prijal 8 kľúčových kompetencií²² celoživotného vzdelávania. Týmito kľúčovými kompetenciami sú:

---

¹⁹ <http://eywc2015.eu/finalreport>

²⁰ Zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-330#cast7>

²¹ Zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-330#cast7>

²² Pojmom kompetencia sa rozumie súbor vedomostí, zručností a postojov primeraných danému kontextu.

1. komunikácia v materinskom jazyku,
2. komunikácia v cudzích jazykoch,
3. matematická kompetencia a základné kompetencie v oblasti vedy a techniky,
4. digitálna kompetencia,
5. naučiť sa učiť,
6. spoločenské a občianske kompetencie,
7. iniciatíva a podnikavosť,
8. kultúrne povedomie a vyjadrovanie.²³

Tieto kompetencie sú vzájomne previazané. Pri všetkých je dôraz kladený na kritické myslenie, kreativitu, iniciatívu, riešenie problémov, posudzovanie rizika, prijímanie rozhodnutí a konštruktívne riadenie citov.

Mládežnícke organizácie pokladáme za vhodné prostredie a dôležitých aktérov predovšetkým v rozvoji spoločenských a občianskych kompetencií, kultúrneho povedomia a vyjadrovania, digitálnej kompetencie, iniciatívy a podnikavosti. Rozvojom a posilnením týchto kompetencií, ktoré formálne vzdelávanie podľa nášho názoru nerozvíja dostatočne, môžu mládežnícke organizácie prispieť k vyššej zamestnateľnosti mladých ľudí. Existujú tiež organizácie venujúce sa mládeži zamerané na špecifické oblasti ako matematika, fyzika, informatika či veda a technika. Tieto svojou činnosťou prispievajú k rozvoju aj vysoko odborných a špecifických kompetencií mládeže.

Práca s mládežou v digitálnom veku

---

²³ Key competences for lifelong learning. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Ac11090>

Aktuálnou veľkou témou v oblasti práce s mládežou sú digitálne technológie. Práve samozrejmosť digitálnych technológií v spôsobe života súčasných mladých ľudí nie je možné ignorovať. Zároveň predstavujú značný potenciál pre rozvoj práce s mládežou do nových, dobre dostupných a atraktívnych foriem.

Pre účely tejto analýzy považujeme za potrebné zadefinovať východiskové pojmy, s ktorými sa bežne stretávame, z toho dôvodu, že v bežnom jazyku často dochádza k ich intuitívnemu a nie vždy celkom presnému používaniu.

Off-line prostredie v tomto zmysle chápeme ako priestor, v ktorom jednotlivci nepoužívajú počítač a nie sú pripojení k internetu, môžeme ho tiež chápať ako reálny svet.

On-line prostredie chápeme ako 2D priestor, v ktorom prebieha komunikácia cez počítačové siete, napr. web-stránky (s možnosťou jednosmernej alebo obojsmernej komunikácie), sociálne siete (Facebook, Twitter, Instagram, Pinterest, LinkedIn...) ale aj nástroje komunikácie (e-mail, Skype).

Virtuálne prostredie tiež označované ako **virtuálna realita** je 3D prostredie vymodelované počítačom, simulujúce skutočnosť. Primárne sa ním chápe vytváranie vizuálneho zážitku, v závislosti od sofistikovanosti sú simulované ďalšie zmysly ako sluch, čuch a hmat. Príkladom virtuálneho prostredia je hra *Second Life*.

Výraz **digitálne prostredie** používame ako súhrnné označenie on-line a virtuálneho prostredia.

Digitálne technológie sú nástroje, zariadenia, systémy a metódy vytvorené prostredníctvom vedeckých a technických znalostí zaoberajúcich sa tvorbou a praktickým využitím digitálnych

a počítačových zariadení, metód a systémov, napr. počítač, mobilný telefón, tablet, mobilné aplikácie, sociálne siete.²⁴

Výraznými charakteristikami súčasnosti sú vysoké životné a pracovné tempo, veľké množstvo podnetov a informácií, ktorým sme vystavení súbežne, rýchly rozvoj v oblasti digitálnych technológií, tlak vyvíjaný na veľkú výkonnosť, dravá súťaživosť či niekedy až nezdravá rivalita. Pred pätnástimi rokmi sme skupinky mladých ľudí mohli najčastejšie vídať na ulici, na školských dvoroch, na ihriskách. Dnes je však situácia odlišná. Mladí ľudia sa stretávajú, rozprávajú o každodenných a dôležitých veciach, plánujú aktivity, flirtujú, vášnivo diskutujú, zdieľajú fotky a videá na sociálnych sieťach, blogoch, prostredníctvom rôznych aplikácií, v on-line a virtuálnom priestore oveľa častejšie ako kedykoľvek doteraz. Celkovo je možné konštatovať, že mladí ľudia žijú v duálnej realite on-line a off-line prostredia, hranice sa pre nich medzi týmito dvoma svetmi stierajú.

Aj údaje z EUROSTAT-u potvrdzujú, že digitálne technológie sa stali integrálnou súčasťou života dnešnej mládeže. Výskum zameraný na používanie informačno-komunikačných technológií v domácnostiach a jednotlivcami priniesol zistenie, že v roku 2014 až 90% domácností v EÚ, v ktorých žijú deti, má pripojenie k internetu. Viac ako 4 osoby z 5-ich vo veku 16 – 29 rokov v EÚ zároveň deklarovali, že používajú internet každý deň. Taktiež 4 z 5-ich vo veku 16 – 29 rokov v EÚ používali sociálne siete a mali prístup k internetu prostredníctvom mobilného telefónu alebo iného mobilného zariadenia.²⁵

---

²⁴ <http://www.dictionary.com/>

²⁵ Informal Forum with Youth Representatives (Working Breakfast), *Youth Work in the Digital Age*. 23.11.2015, Council of the EU, Brusel.

Do tohto kontextu veľmi dobre zapadajú ako dôsledok osobité charakteristiky dnešných mladých, vo vzťahu k digitálnym technológiám, ktoré bývajú súhrnne označované ako špecifiká tzv. *generácie Z*. István Bessenyei uvádza špecifiká *generácie Z* nasledovne:

- Prajú si rýchlo získať informácie z viacerých multimediálnych zdrojov.
- Majú radi paralelné spracovanie informácií a zaoberanie sa viacerými úlohami naraz (multitasking).
- Radšej pracujú s informáciami vo forme obrazu, zvukového záznamu a videa ako s textom.
- Multimediálne informácie radi vyhľadávajú náhodne, prostredníctvom hyperlinkov (nelineárne spracovanie).
- Majú radi simultánnu interakciu, resp. sieťové prepojenie na mnoho ďalších užívateľov.
- Najradšej sa učia „práve na čas“ (*just-in-time*) alebo na poslednú chvíľu.
- Majú radi okamžité potvrdenie a odmenenie.
- Radšej sa učia to, čo je relevantné, hneď využiteľné a zároveň zábavné.²⁶

Je možné predpokladať, že tieto charakteristiky často vedú k psychologickým a sociálnym dôsledkom u mladých ľudí, ako netrpezlivosť, zvýšená citlivosť na podnety, oslabenie schopnosti znášať monotónnosť a oneskorenie, emocionálna inkontinencia, mozaiková zrelosť.

Táto zásadná zmena miesta a spôsobu sociálnej interakcie u súčasných mladých ľudí predstavuje výzvu pre tradičnú prácu s mládežou v mládežníckych organizáciách

---

²⁶ Bessenyei, I.: A digitális beneszülöttek új tudása és az iskola. In Oktatás-informatika, 2010, 2. roč., č. 1 – 2, s. 24 – 30. Vyd. ELTE. ISSN 2061-1870.

a pracovníkov s mládežou. Reakciou na túto zmenu je snaha preniesť prácu s mládežou do on-line a virtuálneho prostredia alebo on-line a virtuálne prostredie a ich nástroje začleniť do práce s mládežou. Do širokého spektra tém, ktorým sa mládežnícke organizácie venujú, tak pribudla digitálna gramotnosť. Od pracovníkov s mládežou sa očakáva, že u mladých ľudí zvýšia nielen povedomie o nástrahách a rizikách internetu a ako sa proti nim brániť, ale zároveň ich naučia aj využívať výhody, ktoré on-line a virtuálne prostredie ponúkajú. Mnohí tento trend pokladajú za ohrozenie práce s mládežou ako ju poznáme. Zároveň mnohí v digitálnych technológiách vidia príležitosť pre propagáciu svojich aktivít, oslovenie a zapojenie mladých a nový priestor pre prácu s mládežou.

Tí, ktorí digitálne prostredie a jeho nástroje vnímajú ako hrozbu, zdôrazňujú nástrahy a riziká internetu, ako napr. kyberšikanu, stretnutie sa s niekým, kto sa vydával za niekoho iného, sexuálne obťažovanie, zneužitie fotografií a videí, prepadnutie závislosti od internetu či gamblerstvu, ale napr. tiež vystavenie nevhodnému obsahu. V postoji zástancov tohto názoru vnímame obavy z realizácie práce s mládežou tak ako ju poznáme v digitálnom prostredí, obavy z prenositeľnosti princípov a metód tradičnej práce s mládežou do prostredia digitálnych technológií.

Zástancovia používania digitálnych technológií vyzdvihujú možnosti a pozitíva, ktoré prinášajú do práce s mládežou. Tim Davies uvádza tri formy práce s mládežou v dobe digitálnych technológií:

1. podpora mladých ľudí v nasmerovaní ako vyrastať v digitálnom svete,
2. používanie nástrojov digitálnych médií na propagáciu a zvýšenie pridanej hodnoty existujúcej práce s mládežou,

3. začlenenie digitálnych nástrojov do aktivít práce s mládežou a využiť ich čo najviac pre ciele práce s mládežou.²⁷

Prevažná väčšina mládežníckych organizácií má vlastnú web-stránku, stránku na Facebook-u, Twitter-i, či Instagram účet. Interakcia a budovanie vzťahov na sociálnych sieťach sú založené na modeli rovesníckych skupín. V tomto zmysle sa on-line prostredie veľmi podobá na hodnoty a prax práce s mládežou v mládežníckych organizáciách. Mládežnícke organizácie by mohli zakomponovať digitálne technológie do svojho off-line programu.

Dôležitou úlohou práce s mládežou aj v mládežníckych organizáciách je vzdelávať mladých ľudí v otázkach používania internetu, sociálnych sietí a digitálnych technológií spôsobom, aby z nich mali prospech. Tým máme na mysli naučiť ich vyhľadávať kvalitné zdroje informácií, kriticky selektovať informácie, používať informácie, porozumieť rizikám používania sociálnych sietí a naučiť mladých ľudí používať ich bezpečne, naučiť ich tráviť čas v digitálnom a off-line priestore vyvážene.

Zároveň dôležitou úlohou práce s mládežou aj v súvislosti s používaním digitálnych technológií je pomôcť mladým ľuďom vybudovať si zdravé sebavedomie, posilniť zdravý sebaobraz a zistiť kto sú (svoju identitu), podporiť sebauplatnenie mladých ľudí, rozvíjať ich talent, ukázať im čo môžu dosiahnuť a ako môžu prispieť v prospech spoločnosti.

S narastajúcim počtom mladých ľudí používajúcich internet ako nástroj komunikácie, zdroj zábavy a informácií, práca s mládežou si nemôže dovoliť nechať ujsť tento vlak. V dobe kedy sa komunikácia neustále zrýchľuje, pozitívne aj negatívne skúsenosti jednotlivca môžu byť umocnené digitálnymi médiami. Rovnako sa môže prehĺbiť rozdiel medzi tými, ktorí majú

---

²⁷ <http://www.timdavies.org.uk/2009/10/22/youth-work-in-a-digital-age/>

zručnosti a prístup k on-line a virtuálnemu priestoru a tými, ktorí ich nemajú, čo môže viesť k mnohým negatívnym dôsledkom.

Z pohľadu práce s mládežou považujeme za dôležité nájsť rovnováhu medzi tradičnou prácou s mládežou v mládežníckych organizáciách a používaním digitálnych technológií v tejto práci.

Záver

V predkladanej analýze sme sa zamerali na analýzu aktuálnej situácie v oblasti práce s mládežou v troch hlavných skupinách aktérov práce s mládežou: štátni aktéri, samosprávni aktéri a súkromní resp. občianski aktéri. Priblížili sme aktuálny stav práce s mládežou v týchto troch prostrediach, ich odlišnosti a odlišný legislatívny rámec, v ktorom sa musia pohybovať. Súčasťou analýzy sú aj aktuálne trendy a výzvy, ktorým v dnešnej dobe čelí práca s mládežou, ako sú nezamestnanosť, nedostatočné kompetencie pre život, či fenomén digitálnej doby. Táto analýza nie je vyčerpávajúca, za aktuálnych podmienok je takpovediac analýzou východiskovej situácie v niektorých aspektoch práce s mládežou. Načrtáva však v istých aspektoch vízie a trendy pre sektor mládeže, ktorým čelí v nadchádzajúcom období.

Zoznam použitej literatúry

BESSENYEI, I. 2010 A digitális bennszülöttek új tudása és az iskola. In Oktatás-informatika, 2 (1 – 2), s. 24 – 30.

CRENSHAW, Martha. 2000. The Psychology of Terrorism: An Agenda for the 21st Century. In Political Psychology, 21(2), s. 379–413.

Council conclusions on the contribution of quality youth work to the development, well-being and social inclusion of young people (2013/C 168/03). Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013XG0614%2802%29&from=EN>

ČAVOJSKÁ, Katarína. 2017. Political participation of Youth in V4 Countries. Rada mládeže Slovenska. s. 42 a nasl.

DICKSON et al. 2013, cit. in Working with young people: the value of youth work in the European Union. Dostupné na http://ec.europa.eu/youth/library/study/youth-work-report_en.pdf

DRURY, John. REICHER, Stephen. 2000. Collective Action and Psychological Change: The Emergence of New Social Identities. In British Journal of Social Psychology, 39(4), s. 579 – 604.

FRENZEL, Helen. 2014. *Working with young people: The value of Youth Work in the European Union*. Európska komisia. Dostupné na: http://www.youthpolicy.org/library/wp-content/uploads/library/2014_EU_Youth_Work_Study_Country_Report_Germany.pdf.

Funding Youth Policy (Wales). 2018. Youth Wiki. Dostupné na: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-united-kingdom-wales>.

GYÁRFÁŠOVÁ, Oľga. SLOSIARIK, Martin. 2016. Voľby do NR SR 2016: Čo charakterizovalo voličov. In Working Papers in Sociology 1 / 2016, ISSN 2453-6970. Dostupné na: http://www.sociologia.sav.sk/pdf/Working_Papers_in_Sociology_012016.pdf.

Informal Forum with Youth Representatives (Working Breakfast), *Youth Work in the Digital Age*. 23.11.2015, Council of the EU, Brusel.

Germany. EACEA National Policies Platform. Dostupné na: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/overview-germany>.

Key competences for lifelong learning. Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Ac11090>

Koncepcia rozvoja práce s mládežou na roky 2016 – 2020. Dostupné na http://www.rokovanie.sk/html/m_Mater-Dokum-195662.html#_ftn1

McDONALD. 2010 in Ian Shaw – Carol T. Mowbray and Hazel Qureshi: Social work and Human Services. In: The SAGE Handbook of Evaluation. Ian Shaw, Jennifer Greene and Melvine Mark (eds.). London : SAGE, 2013.

Mullen (2004) in Ian Shaw – Carol T. Mowbray and Hazel Qureshi: Social work and Human Services. In: The SAGE Handbook of Evaluation. Ian Shaw, Jennifer Greene and Melvine Mark (eds.). London : SAGE, 2013.

MULRANEY, Kath. 2014. *Working with young people: The value of youth work in the EU*. Európska komisia. Dostupné na: http://www.youthpolicy.org/library/wp-content/uploads/library/2014_EU_Youth_Work_Study_Country_Report_United_Kingdom.pdf

National Lottery Revenue. 2018. Third Sector. Dostupné na: <https://www.thirdsector.co.uk/national-lottery-revenue-fall-leads-200m-drop-big-lottery-fund-grants/finance/article/1488548>.

National Voluntary Youth Organisations (NVYO) Grant scheme 2018–2020. 2017. Welsh Government. Dostupné na: <https://gov.wales/docs/dsjlg/publications/170727-nvyo-guidance-en.pdf>.

ODPORÚČANIA RADY, ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2013 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na roky 2012 – 2016 {SWD(2013) 375 final}. Dostupné: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/csr2013_slovakia_sk.pdf

ONDREJKOVIČ, P. 2009: Sociálna patológia. Bratislava: VEDA

Quality Youth Work. A common framework for the further development of youth work. Report from the Expert Group on Youth Work Quality Systems in the EU Member States. Dostupné na: http://ec.europa.eu/youth/library/reports/quality-youth-work_en.pdf

Quality Youth Work. A common framework for the further development of youth work. Report from the Expert Group on Youth Work Quality Systems in the EU Member States. Dostupné na: http://ec.europa.eu/youth/library/reports/quality-youth-work_en.pdf

Prieskum Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR „Samospráva a mládež“ 2015. 2015. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Dostupné na: https://www.minedu.sk/data/files/5855_prieskum_samospravy_mladez_final.pdf.

Programy pre mládež na roky 2014-2020. 2013. Dostupné na: <http://www.minedu.sk/data/files/3120.pdf>.

Research and Practice: The Role of Evidence-Based Program Practices in the Youth Mentoring Field. U.S. Department of Education Mentoring Resource Center, 2009. <http://educationnorthwest.org/sites/default/files/research-and-practice-the-role-of-evidence-based-program-practices-mentoring.pdf>

Štátna podpora aktivít po vyučovaní a mimoškolských aktivít v Európe. 2017. Dostupné na: <http://mladez.sk/2018/12/13/statna-podpora-aktivit-po-vyucovani-a-mimoskolskych-aktivit-v-europe/>.

ULICNA, Daniela. 2014. *Working with young people: The value of youth work in the EU (Czech Republic)*. Dostupné na: http://www.youthpolicy.org/library/wp-content/uploads/library/2014_EU_Youth_Work_Study_Country_Report_Czech_Republic.pdf

VELŠIC, Marián. 2016. Mladí ľudia v kyberpriestore. Šance a riziká pre demokraciu. Inštitút pre verejné otázky. s. 2, Dostupné na http://www.noveskolstvo.sk/upload/pdf/Mladi_v_kyberpriestore.pdf.

Working with young people: the value of youth work in the EU. Európska komisia. Dostupné na: http://www.agenziagiovani.it/images/files/Erasmus/2014_EU_Youth_Work_Study_Country_Report_Italy.pdf.

Working with young people: The Value of Youth Work in the European Union. Európska komisia. Dostupné na: http://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/study/youth-work-report_en.pdf.

Working with young people: the value of youth work in the European Union. http://ec.europa.eu/youth/library/study/youth-work-report_en.pdf

Youth policies from around the world: International practices and country examples. Youth Policy Working Paper. (Cristina Bacalso, Alex Farrow eds.). Berlin: Youth Policy Press. March 2016. Dostupné na http://www.youthpolicy.org/library/wp-content/uploads/library/Youth_Policy_Working_Paper_01_201603.pdf

Zákon č. 282/2008 Z.z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-330#cast7>

<http://www.dictionary.com/>

<http://eywc2015.eu/finalreport>

<http://www.timdavies.org.uk/2009/10/22/youth-work-in-a-digital-age/>

Zoznam skratiek

MŠVVaŠ SR Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

MO mládežnícka organizácia

RmS Rada mládeže Slovenska

SaS Sloboda a solidarita

SNS Slovenská národná strana

VÚC vyšší územný celok

Z.z. Zbierka zákonov